

ΕΥΡΙΠΙΔΗΣ· ΗΛΕΚΤΡΑ

Blandt de mange tragedier, som den mykenske sagnverden gav stof til, findes overleveret to med titlen *Elektra*, den ene af Sofokles (c.496-406 f.Kr.) og den anden af Euripides (c.485-406 f.Kr.). Euripides' *Elektra* blev formodentlig opført ved De Store Dionysier i år 413 f.Kr., det år, da den athenske flåde led et knusende nederlag ved Syrakus.

I tragediens begyndelse er Orestes vendt tilbage til Mykene for at hævne mordet på sin fader Agamemnon. Det første menneske, han møder, er søsteren Elektra, der lever som fattig bondekone ude på landet.

Elektra har endnu ikke genkendt sin broder, da hun tiltaler den fremmede med følgende ord:

' Ηλέκτρα:

- 300 Λέγοιμ' ἄν, εἰ χρή - χρή δὲ πρὸς φίλον λέγειν -
τύχας βαρείας τὰς ἐμὰς κάμου πατρός.
' Ἐπεὶ δὲ κινεῖς μῦθον, ἰκετεύω, ξένε,
ἄγγελλ' Ὀρέστη τάμᾳ καὶ κείνου κακά,
πρῶτον μὲν οἴοις ἐν πέπλοις αὐλίζομαι,
305 πίνω θ' ὄσω βέβριθ', ὑπὸ στέγαισί τε
οἴαισι ναίω βασιλικῶν ἐκ δωμάτων,
αὐτὴ μὲν ἐκμοχθοῦσα κερκίσιν πέπλους,
ἢ γυμνὸν ἔξω σῶμα κάστερήσομαι,
αὐτὴ δὲ πηγὰς ποταμίους φορουμένη,
310 ἀνέορτος ἱερῶν καὶ χορῶν τητωμένη.
' Αναίνομαι γυναῖκας οὔσα παρθένος,
ἀναίνομαι δὲ Κάστορ', ᾧ πρὶν ἐς θεοὺς
ἔλθειν ἔμ' ἐμνήστευον οὔσαν ἐγγενή.
Μήτηρ δ' ἐμὴ Φρυγίοισιν ἐν σκυλεύμασιν
315 θρόνῳ κάθηται, πρὸς δ' ἔδραισιν Ἀσίδες
δμωαὶ στατίζουσ', ἃς ἔπερσ' ἐμὸς πατήρ,
' Ἰδαῖα φάρη χρυσέαις ἐζευγμένα
πόρπαισιν. Αἶμα δ' ἔτι πατρὸς κατὰ στέγας
μέλαν σέσηπεν. Ὅς δ' ἐκείνον ἔκτανεν,
320 ἐς ταῦτ' αἰώνων ἄρματ' ἐκφοιτᾷ πατρί,
καὶ σκῆπτρ' ἐν οἷς Ἑλλησιν ἐστρατηλάτει
μιαιφόνοισι χερσὶ γαυροῦται λαβῶν.
' Αγαμέμνωνος δὲ τύμβος ἠτιμασμένος
οὔπω χόας ποτ' οὐδὲ κλῶνα μυρσίνης
325 ἔλαβε, πυρὰ δὲ χέρσος ἀγλαῖσμάτων.
Μέθη δὲ βρεχθεῖς τῆς ἐμῆς μητρὸς πόσις
ὁ κλεινός, ὡς λέγουσιν, ἐνθρόσκει τάφῳ
πέτροις τε λεύει μνήμα λάϊνον πατρός,
καὶ τοῦτο τολμᾷ τοῦπος εἰς ἡμᾶς λέγειν'
330 Ποῦ παῖς Ὀρέστης; ἄρά σοι τύμβῳ καλῶς
παρῶν ἀμύνει; Ταῦτ' ἀπὼν ὑβρίζεται.

EURIPIDES: ELEKTRA

Oversættelse:

Elektra:

- 300 Hvis jeg skal tale, som man gør det til en ven,
så hør min fars og al min egen bitre kval.
Og da du nu har spurgt, så beder jeg dig om
at melde til min bror, hvad far og jeg har lidt.
Fortæl ham først, hvor usle klæder jeg har på,
305 at snavset klæber til min krop, at jeg bebor
en ussel vrå i stedet for en kongeborg,
at selv jeg væven slår for dagligtøj at få,
thi ellers fik jeg intet og gik nøgen om,
og selv jeg må til kilden for at hente vand,
310 men kommer aldrig med til festlighed og dans.
Som jomfru må jeg sky de gifte koners kreds;
min slægtning, Kastor, ham som jeg var lovet til,
før han fik rang af gud, er bandlyst fra mit sind.
Min moder knejser stolt blandt frygisk byttegods,
315 for tronens fod trojanske terner nejer dybt
i deres østerlandske kjoler - heftet op
med gyldne nåle - kvinder, som min far sig vandt
på krigerfærd. Men under hallens tag man ser
en plet af størknet blod. Og den, som dræbte far,
320 han kører frem på samme vogn, som før var hans,
og i sin blodbestænkte hånd han hæver højt
det scepter, far har styret Hellas' hære med.
Og Agamemnons grav får lov at ligge hen,
og ingen ofre bringes, ingen myrtekvist
325 og ingen prydelse man ser på kongens høj.
Har min fru moders mand, monarken, drukket tæt,
så springer han på graven rundt, fortæller man,
og smider sten mod støtten, som er rejst for far;
mod os han fører skamløst sprog og råber op:
330 »Din søn Orestes - hvor er han? Hvor smukt din grav
han værner!« Ak, han hører ikke denne hån!

(Efter Euripides, *Elektra*, Oversat af Alex Garff og Leo Hjortsø,
Gyldendal 1970)

EURIPIDES: ELEKTRA

Tallene i parentes henviser til versene i den græske tekst.

A. Analyseopgaver

Begge skal besvares.

1. Find følgende 4 former: πατρός (301), δωμάτων (306), ἔπερσε (316), βρεχθεὶς (326); Bestem formen og anfør opslagsformen.
2. Giv en syntaktisk analyse af følgende uddrag af vers 311-313:

Ἄναίνομαι γυναῖκας οὐσα παρθένος,
ἀναίνομαι δὲ Κάστορα, ᾧ ... ἔμε
ἐμνήστευον οὐσαν ἐγγενῆ.

Som jomfru må jeg sky de gifte koners
kreds; min slægtning, Kastor, ham som jeg
var lovet til ... er bandlyst fra mit sind.

B. Oversættelsesopgaver

Begge skal besvares.

1. Giv en mere ordret oversættelse (version) af versene 323-325:
Ἄγαμέμνωνος δὲ τύμβος ἡτίμασμένος¹⁾
οὐπω χοάς ποτ' οὐδὲ κλώνα²⁾ μυρσίνης
ἔλαβε, πυρᾶ³⁾ δὲ χέρσο⁴⁾ ἀγλαΐσμάτων⁵⁾.
2. Gør i det samme stykke rede for nogle væsentlige forskelle (syntaktiske, semantiske, idiomatiske og / eller stilistiske) mellem græsk tekst og dansk oversættelse.

C. Fortolkningsopgaver

Besvar spørgsmål 1 og to af de følgende, i alt tre. Svarene nummereres.

1. Hvilket billede giver Euripides i dette uddrag af Elektra selv og hendes forhold til Orestes, Klytæimnestra, dennes elsker Aigisthos og den dræbte fader Agamemnon?
2. Hvorledes skildrer Euripides i denne tragedie bifigurer som f.eks. bonden, koret af bondepiger og andre almindelige mennesker? Hvilken funktion har disse bifigurer i forhold til tragediens hovedpersoner?
3. Sammenlign Euripides' Elektra med Medea. Hvad har disse kvindefigurer tilfælles?
4. Giv med udgangspunkt i tragedierne Elektra og Medea (og gerne andre tragedier af samme forfatter) et signalement af Euripides som dramatiker.
5. Fortæl om den klassiske græske tragedie, dens oprindelse, udvikling, forhold til religionen, brug af gamle myter og betydning for befolkningen i Athen.
6. Giv et signalement af livet som kvinde i det klassiske Athen. Inddrag teksten i besvarelsen.
7. Gør rede for den anden kolonisation (750-550 f. Kr.), dens baggrund og efterfølgende betydning for græsk kultur. Fortæl i den forbindelse om, hvad grækerne selv syntes adskilte dem fra de folk, som de kaldte barbarer.
8. Vælg enten figur 1 eller figur 2.
Figur 1: "Neptuntemplet" i Paestum. Gør rede for nogle typiske træk ved templets arkitektur og forklar samtidig grækernes anvendelse af deres templer.
Figur 2: Afrodite Kallipygos. Beskriv og fortolk skulpturen.

Ἐνρῖκος μαθηταῖς
ἐποίησα 24.V.2004

-
1. ἀτιμάζω, vanærer
  2. κλών κλώνος, ή, gren
  3. πυρᾶ, ή, bålsted, gravhøj
  4. χέρσο^ς, ον, fast, uden (med genitiv)
  5. ἀγλαΐσμα, τό, smykke, udsmykning